

N.º SOLT
5
CÉNTIMS

Veu de la Plana

SEMANARI DEFENSOR DELS INTERESES REGIONALS

N.º SOLT
5
CÉNTIMS

SOSCRIPCIÓ

Castelló, al mes ..... 0'25 ptas.
Fora, trimestre ..... 1 » »

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ

COLÓN, 17, 2.

Tota la correspondencia a la Administració

SE PUBLICA TOTS ELS DISAPTES

No se tornen els originals en cara que no
se publiquen

ORIENTACIÓS VALENCIANES

Dedicat a la Joventut

(Continuació)

Seguiren als nobilissims esforços del notari Ros y de sos companys a darreries del sige 18 y primera mitat del 19 un eixargall de coloqueros y d' escriptors chocarreros y chavancans que plagáren lo nostre léxic de castellanismes, y la dicció de frases de tant baix nivell moral, que ja la bledana y polida llengua d' Ausias March y Jaume Roig semblava trist instrument de la mes grossera incultura d' un poble ignorant y deprimit. Interrompé aquest calvari de malastruges adversitats Tomás Villarroya, qui per l' any 1841 publicà tendres y armonioses poesies en la llengua materna, qu' ell se proposava, com sos antecessors, dignificar.

Seguiren a d' aquestes tentatives del may prou plorat Teodor Llorente, organisant juntament ab la erudit bibliotecari mallorqui Marian Aguiló los jochs florals de 1859, y en 1876 lo sisé centenar de la mort del rey Jaume 1.er Tots aquest esforços si be aconsegueiren calfar algo la atmòsfera, no eren prou intensos pera fer incorporar a la vida y donar moviment vigorós y social al que se creia cadavre de la nostra llengua y literatura. Calia qu' aqueixos moviments no fôssen periodichs y epileptichs; que tinguessen una base sólida, ampla e impulsora, un orgue social qu' abarca y estrenyera en un suprem esforç a totes les inteligencies y voluntats disperses que coincidint en aquestes salvadores idees, y se necessitava també un home ab una voluntat de ferro que sentira y s' aprestara a la realisació d' aquesta obra benemèrita y valenciana.

Aquest home per fi vingué encarnat en la nobilíssima persona de Constantí Llombart, modest fill del poble. Convençut y vident apostul, d' ell se deu dir ab tota justicia qu' estigué a la altaria de ia seu patriòtica y glorirosa missió. Son entusiasme ardent, sa energia, sa constança remembraven a Sant Vicent Ferrer, a Francés de Vinatea y als homens de mes esforçat vigor y tempre de la raça valenciana. Ell, ab sa poderosa voluntat, convertida en pesada maça d' acer, trencà lo gèl d' una societat completament adormida y oblidada de sa historia, de sa llengua y de sa missió étnica. Y en la patriòtica societat Rat-Pennat qu' ell creà en 1879 començaren a eixir escriptors, poetes, historiadors y amadors de la nostra Terra y de les nostres glories, tant rebent y ab tant grand número que sembláven un escarotat abeller eixint del baso, cuánt li tallen la bresca. No serie possible en un sol article, sense donarli inusitada extensió y sense encorrer en omissionis, rendre conter de tots los noms dels fills de la Morta-Viva que surgiren d' aquell gloriós moviment. Caldria sols afermar que, dés llavors y per virtut del mateix, lo nostre renaiximenliterari ha sigut plenament consagrat; que l' espiritual estol dels nostres novells poetes y escriptors de tota classe no sols ha anat conseguint netejar de barbarismes la nostra parla y crear un llenguage cada dia mes polit y cult, sinó qu' ha despertat l' entusiasme per les nostres glories; ha engrandid l' amor a la Nostra Tèrra, y ha preparat les conciencies y els cors a la concepció y reivindicació de la Patria Valenciana dins de l' Estat Espanyol.

La massa prematura mort de Llombart, 15 anys després de son

obra capdal, fon una ben malastruga contrarietat pera les nostres idees. Lo Rat-Pennat ha continuat defenent los nostres ideals; pero d' una manera feble; no ab aquella febril virilitat de son fundador. A la llengua valenciana no se li rendix tot lo cult y homenage qu' es mereix en aquella casa païral; moltes, moltíssimes vegades hi es reemplaçada per sa madastra la castellana. Los jochs florals coixejen; están massa saturats de castellanisme y d' element oficial; y en lloc de constituir ells un himne en llaor de la Patria Valenciana, sont una frívola y aparatoso exhibició de trages y de forasteres costums, que de tot ténen manco de renaiximent de literatura valenciana, y d' exaltació de les sanes y belles costums casolanes. Pero no importa; lo nostre poble no ha mort; lo sentiment de Patria Valenciana existix encara. Ben palestamen ho demostrá a principis del passat sige en la guerra de l' Independencia secundant lo crit del palleter, sense esperar socors ni direcció del Centre; així com en lo moviment Cantonal, que prescindí per complet y en absolut de les disposicions de Madrid. Pero aquests moviments qu' en les grans crisis han demostrat qu' en la conciencia del nostre poble no s' ha extinguit lo sentiment d' autonomía, ténen mes d' atavichs que de concients, com responent a un ressort impulsor desconegut. Es necessari puix fonamentar y ben orientar aquest sentiment pera girarlo en instrument conscient de les nostres aspiracions; fent conèixer al nostre poble sos propis elements de vida, sos interessos economichs, les fulles de sa glorirosa historia y los ideals de grandeza y prosperitat que deu perseguir. Ahuí ja no es ilegal treballar per la renai-

xensa de la llengua vernacula, ni per la despertá de l' ànima del nostre poble que aspire a la implantació de la autonomia político-administrativa dins de l' Estat Espanyol.

La autonomia político-administrativa mes o menys perfectament definida, figure ja en lo programa d' alguns partits espanyols, y acabará per ser una aspiració de tots ells; com ho es en totes les nacions; porque no es problema espanyol sinó mundial; porque totes elles comprenen que l' autonomia de les regions lluny d' afliuxar y afeblir les lligasses de la nacionalitat, les vigorisa y estreny. Així veyem l' exemple d' Anglaterra qu' en després de tant d' anys de titubeig se decidix a otorgar als fenians lo «self government», que no es altra cosa que l' autonomia político-administrativa. Pero ab lo fi que la nostra regió estiga propiament predisposta a fer un bon us y traure bon profit d' aqueix nou régimen, que s' imposa, es necessari, cal qu' el poble hi siga convenientment preparat. Convé qu' el poble estiga saturat de cultura valenciana; que conega la nostra llengua, la nostra historia, que ame la gloria dels nostres artistes, qu' aprecie la superioritat e importancia immensa de la nostra agricultura, de les nostres artísticas industries, y qu' aplique totes les seues activitats, tot lo seu voler y engin a llur perfeccionament; per çò que sobreixint del nivell dels demés pobles de la Nació Espanyola, com sobreixqué en altres temps, renaixa en son ànima estamordida lo justificat ergull de dirse tots temps Valencia. Y aquest' obra patriótica y benemerita es l' obra que la viril y estudiosa joventut valenciana nos oferix realisar en lo sou semanari qu' acaba d' eixir a llum ab lo títol de *Patria Nova*. Saludemvs tots los valencians, de bon grat y ab ardent entusiasme; porque vosaltres que sou joves constituiu una bella esperança d' obtenció de la deleràda Nacionalitat Valenciana. Pero ab lo desig de qu' aquestes idees puguen ser admeses per tots los valencians, sigam permés expresar un pensament. Los valencians, com los demés espanyols, estem inscrits en los diversos partits polítichs de la Nació.

Pera la realisació dels nostres ideals valencianistes crech que seria un gros èrro pretendre que prescindirem o camviarem los nostres ideals polítichs, porque ni els llegitimistes han d' admetre solucions republicanes, ni los republicans solucions d'aquells. Ma opinió es que los partits polítichs no abdicarán de ses propies idees y es necessari fer algo practich; y en lloch d' esperar qu' ells vájen a buscar los nostres ideals, que siguen aquests ideals los que s' encarréguen de saturar a d' aquells. La síntesis y clau de totes les nostres aspiracions es la autonomia de la nostra regió, y la idea autonómica pot encaixar be dins del crèdo de tots los partits polítics, així com lo centralisme haurá de ser l' enemic de tots ells, y de tots ells excluit. Entenç per conseqüencia que los diaris o periodichs orgues de la premsa, que defen- guen l' autonomia político-administrativa de la nostra regió, poden perteneixer a qualsevullga que sia comunió política, o be pôden declarar-se neutrals en política, dedicantse espriua y exclusivament al ideal valencianista respectant les idees político-religioses de tots los valencians. Y com la llengua ha de ser l' instrument principal pera alcançar les nostres aspiracions, es necessari anyadir a les aspiracions consignades en lo semanari *Patria Nova* entre altres la de fer una gramàtica de la llengua valenciana, tenint en conte no solsament l' estat del llençage en los pobles ahon no es estat corromput per lo continu us del castellà, sinó que també les obres literaries capdals dels nostres classichs. Així mateix s' haurá de posar ma a la confecció d' un nou diccionari que prenen per base los ya existents, s' aumente ab multitud de paraules encara vivas y d' us corrent en pobles no invadits pel castellanisme, y ab les paraules y frases dels nostres classichs. Aquestes dos aspiracions ab les de pensionar per les diputacions respectives joves de clar engin, qu' anaren a l' extranger a estudiar filologia, y obrir classes de llengua valenciana en l' Universitat de Valencia y en los Instituts d' Alacant y Castelló serien les disposicions encaminades a consolidar de-

finitivament lo renaixement de la nostra llengua. Si la joventut estudiada que s' acarona a l' entorn de *Patria Nova* te alé y entusiasme pera portar avant aquest patriotich programa, la Patria Valenciana, los centenars de patricis que ilustren la nostra historia y tots los bons valencians benehirán sa patriótica obra.

GAETÀ HUGUET.

Per mes que l' home aborrixa que y desprecie la seua llengua, aquesta es trova tant dintre del seu ser que podrà conseguir que vos llavis no la pronuncien, mes no conseguirà que no pense la seua ànima en la nativa llengua.

Angel Guimerá.

¿Som homens, o som dones?

¡YO QUE SE LO QUE SOMI!

En mig del grand embolich armat per les teories modernes d' organiació social, valentse per mig d' unes arreglaa l' Estat fent cadaucí per sa banda lo que li done la gana (teoria individualista) altres vegaes delegant en l' Estat tots los drets del home (teoria socialista), no poch, practicant l' honrós exemple de tirarse l' cornalet al coll arreplegant lo que cau y donant a tots la raó (teoria del régimen que me...) lo cert, lo evident, lo característich, lo piramidal, es qu' entre crits y alvalots donats per los quefes de les opossicions, y entre promeses y engatussamentos hipòcrites de governants pa'llassos es cuestió de tiraro tot a pegar boltes redones, farts ya com estem de mentires d' hasta la coroneta. Y en cabant de tant de trantoll, de maldecaps y de suors per part del poble pâ trobar la deleràda regeneració ham alribat a la flayrosa consecuencia de que l' corp civich estiga representat en totes les comarques per l' excellentíssim, vintíssim y panchíssim absolutisme,

disfraçat baix la *garbosissima* fatxa de comités... no ja directius, sino 's impossitius y amenaçatius pera que 's vote la subirana voluntat de *su mastegat* lo cacich forma molt laica y molt liberal al estil del dia pà fer les coses, aixina siguen practicaes en varies ocasions, passant (no calie diro) per cualsevol emblema hor partidari gubernamental que se sol aprofitar del enredo vident pera mastegar los tarróns del pressupost pera ell o pera altres que li son simpàtichs, encomençant moltes voltes a esser home ajudat pels vots d' eixe mosquer de burros de reata que a les ordres del amo diuen: *dame pan y llámame listo*, de l' ensopiment dels soldats de fila militants en les extremes esquerra y dreta que a la veu de mando del quefe... *alcen lo sable dos ditets* (segons els recomane una original disciplina práctica qu' els ensenyen los caps) y més que tot tenint les simpaties d' eixes abelletes de mèl que per ahí n' hi ha empleas y cuan les votacions apleguen permaneixen fidels y quetetes dins lo baso, catxerola o gabia en que les fique'l candidat a qui dihu en encasillat y més que rés se torne encasillaor.

Regionalistes: ¿Qué vos pareix de l' organiació actual de les fòrzes cíviques, enverinat llur esperit per semejant postema?

Ficats dins lo cercle de tant amortallahora opinió com domine a la societat, cas de demanarmos lo vot un negre li deviem dir: *Bé*.

Y si vingués un vert: *Bé*.

Y a un blanch: *Bé*.

Y a un roig: *Bé*.

Y a un socialiste: *Bé*.

Y a un anarquiste: *Bé*.

Y a un torero: *Bé*.

Y aixina, indiferentots a tot lo del mond, al primer y al darrer que mos exposare llur opinió, li deviem de respondre: *Bé, y bé, bé, bé, be, béeeee.....*

La sort que tenim los regionalistes es que 'n coneiximent may mos farán es-ser borregos de ningú, y si partidaris de que la veritat sure per tots els llochs que 's necessite pegar un bon retejo de falsetats y sonsacaüres.

Regionalistes: La prova de germanor que havem de donar, l' espectacle de més magnific civisme que arremate en tot lo poll, en tota la cisca, en la mala brossa 'n general que aufegue la frondositat del arbre payral, es consituirmos cadaescú 'n un almugáver y sense contemplacions de cap mena, anant al sà y al plà, caigüe qui caigüe, mamprendre per nostre conter una campanya de propaganda que endintrantse d' hasta l' espinás plé de cansalá que hui 'n dia ensagine apopléticamente a nostres paisans que més fama tenen de sensats, mos conduixque a tots los ciutadans al lloch de prosperitat y grandeza a que tenim dret per nostre progrés, trevall, cultura y riquea solanencia.

Aixina, eixint ben complits de nostra comissió demostrarem que no som giquets de mamella, ni dones (a lo que ara no alribem, perque a lo manco alçariem mes el gallet que no lo poquet que 'n l' actualitat estiren les cordes vocals). Per fi, no cal dir que si mos gitem a dormir en la foscor de la nit del indiferentisme, amaneixem entorbes de cap que mos donarà 'l sol *que más caliente*. Y amichs, pera viure en lo mond no cal tindre tanta mélsa, que homens som que 'n tots los periodos històrichs no hem necessitat que un atre mos lligara 'ls calçotets.

ALMUGAVER.

Lluís Catalán "El Morilo"

Ya la censura per fi
Mos deixa en tranquilitat
Ja podem escriure huí
Ab tota inparcialitat.
Celebrem la novetat
Apurant un got de ví
D' el qu' es tan acreditati
En l' extranger y assí.
Que ven Lluís Catalán
Eixe ví de rechnpet-te
Y que a tots agrada tan
Que li han posat **Champagnette**.
Mes com no tenim un clan
Que ya es tindre mala estrella
Rauda com una centella
Avíemos si ll plau
Lo regal d' una botella.

A 1,40 botella. ¿Y a nosaltros cuánt...?

EL CUENTO DE LA SEMANA

La mort del capitá

Khorasan Zem Zem

A l'ombra d' una figuera, baix els mormulls de sons pampols y gochant de la fresca penumbra que reina, s' encontre una velleta de rugosa cara y de cap nevat per els anys, rodejá de tres monyicots de vivaraja cara y ullots escrutadors.

—Cóntemos un cuento, *güela*, exclamá el mes menut.

—¿De qué voleu que vos el conte?

—De moros, de moros, diuent els tres a la vegá.

—Bueno, está bé. Pos sinyor...

Khorasan Zem Zem, el valent capitá dels gloriosos ejercits del gran sultá, el aguerrit vencedor en mil combats, cansat de la lluita eterna contra les hòstes occidentals del *cadi Brachi-Forte*, pera posar gloriós remat a sa triunfal carrera, decidi fer una llarga excursió pera vore les parts del mond, que desconeixía.

Hossana, la incomparable circassiana, la hermòssima jove de bronzejá pell per lo sòl del desert, la d' els ulls bullents per comprimits designs, la favorita de Zem Zem, la sumisa esclava, l' accompanyava en sa perigrinació.

El gran Zem Zem, viajà d' una manera digna de ell, visitant les principals capitals del mond. Corregué l' Arabia, visitá la Meca y Damasco, estigué en Siria fins internarse en Europa, visitant Italia, el país de l' art, en França la ciutat-llum, ¡Espanya! la de les tràgiques lligades, y al aplegar a la terra cuna d' els artistes, de les flors y tarongers, no pugué menys el gran Zem Zem, que mostrarse admirat veent tan hermosa vega y exclamar al vore l' horizont que se li presentava com immens *chat blau*, rallat d' amaranto y grana: ¡Salve Valencia! yo te salute.

Zem Zem y la hermosa Hossana, s' instalaren en un suntuós hotel d' una capital valenciana. Agradava Zem Zem, de nòstre incomparable clima, li entusiasmava l' hòrta, el carácter simpàtich y rialler del valencià, y la rádiant belleça y desinvolta coquetería de nòstres dones.

En canvi, no participava Hossana de l' alegria del seu amo y senyor. Sentia un odi grand pera d' aquelles dones que feen a Khorasan blanch de ses mirades, y la feria en l' ànima la sempre asomà sonrisa als llabis de Zem Zem, pera correspondre a ses escrutadores mirades.

Y la pau que fins entones havia reinat en la oriental parella, se truncá en rencorosos cels, en implacable set de vengança, en exaltat odi per part de la qu' es cregué ultrajá, Hossana.

...y una nit de tempèsta, en la qu' els arbres a impuls del huracá se tronchaven com a colp de l' astral en un reduit cuarto de suatuós hotel, tenia lloch una tragedia horrible.

Mentre Zem Zem, dormia confiat, Hossana, la incomparable circasiana, en un rato de locura, arrastrá per l' egoiste y absorvent amor que per ell sentia, clavá en lo pit de son amant, la relluenta fulla d' un afilat punyal.

Y així acabá sa vida el valent capitá, vencedor en mil combats, Khorasan Zem Zem.

¡Y es que fills meus—exclamá l' agüela—l' amor, sempre porta engarsaes en son cor les aliacrancs dels cels, unichs culpables d' els mes abominables crimens pasionals!

Els chiquets, com ensimismats del relát, guardaren absolut silenci y en els dits de la velleta torná a menejarse juguetona, la fina agulla de fer calça.

El sòl, sens força ya, lluitava per donar sons darreres pincellades de vell ór sobre la terra...

Els pardalets canturrejant plegaries d' amor, buscaven els nius, mentres de la propensa sequiola, al·legava l' hermos rumoreig del aigua, com sublim himne a Natura, com inspirá *cantarella* de Pau, Vida y Poesia...

F. FALOMIR.

16-8-16.

||| Vèrsos de Patria |||

LEMA:

—Y foren tan fòrtes les tormentes en lo mar llati, que la «barqueta» ahon s' enlairava la «Senyera valenciana» no s' en v' anar al fons per un miracle de Déu; i, per qu' els valents mariners que quedaren, vóra les platjes de llevant, nadant, nadant, desafiant lo perill, pogueren pujar «a bordo» i la portaren a térra.

LOS NÁUFRECHS

(REMEMBRANÇES D' UN MARINER)

Fa molt temps que la barca, p' els avis conquerida als marròchs, navegaba per un tormentós mar, sens timó; i, tripulada per gent esporuguida, estigué a punt de rompres, a punt de naufregar.

La brúixola qu' estava, de guía, en la barqueta, una nit de gran plutja, de fòrta tempestat, jes va pèdre 'n l' arena!... ¿Hon estarás, pobreta, tu que, tans anys, als pares lo Nòrt has senyalat?...

Un jorn, en que bromien, batanejant verdenques les ones i aquells hòmens anaven a perir, del mes fons de les aigües pauroses, salobrenques, còm una nebulosa de pèrles, va surtit;

i aparegué una verge d' image sobiranana, de pits blanxs còm les bresques avans de tenir mèl, de veu més dolça i rítmica qu' el raig d' una fontana, tapá 'b mantell d' estrèles, blau còm un tròc de cé;

i encaramá 'n la pròa, com brava marinera, ab la rialla 'ls llavis digué: «¡remem!... ¡remem..., sens temor a la mórt!.., que Valencia 'ns espera; i avants d' eixir l' aubada, 'l pòrt arribarem».

Els que, a la «veu de mando,» com uns valents bregaren junts a la «Capitana» qu' els governá 'n la mar contra Neptún i Júpiter, en la popa 'nclairaren l' escut y la Senyera que Atenes va brodar.

Famolénchs, perseguien l' històrica barqueta ab ses boques obèrtes lo «tiburó» i «delfí»...; pero, al romper l' aubada, la mar já 'stava queta i 'l sòl brillá 'n l' atmòsfera baix «l' arc de San Martí».

En lo jardí d' Hespèrides, les Muses, isolades, estaven ja mig mòrtes sobre ses arpes d' òr; i, al veurer qu' es salvaren «Los Náufrechs», enjoyades ab roses, esclataren de goig en un gran plòr.

Les deeses apolines en lo pòrt esperaren a Vènus l' heroïna que als náufrechs va salvar, i, en ses arpes melòdiques, al uníson, tocaren harmonies bellíssimes quant van desembarcar.

Y les crudèls cogoixes d' aquells tristosos díes; i les corals angunies que pasaren llavors, huí son, dintre el pentàgrama del còr, les melodies transcriptes p' els pòetes en fins pétals de flòrs.

¡LO TRIBUT PÓSTUM!

Les Fades i 'ls Trovaires, qu' en la nau s' embarcaren,
ses argentines citres polsaren ab fervor,
i en sos apléchs, de música, Himnes Triunfals cantaren,
en lo «Palau de Glòries,» a «Patria, Fé i Amor,» ...

La barca navegaba, per nòstra mar llatina,
portant sempr' en la popa l' escut d' esta regió;
per rem «les quatre barres» mogué la ma divina
d' Ausias March el apòstol brau y abnegat patró.

¡Plòra, ma llira, plòra sobre la tomba freda,
sagrari de les cendres del «Mestre 'n Gay Saber»...!
¡Vullc regar son sepulcre, qu' altre consòl no'm queda,
per qu' ab llarmes reviuen la murra i'l lloren...!

Si 'l timoner «Patriarca» resucitar poguera,
a l' ennoblida lluita tornara ab ver tesó,
i del perill trauria la barca i la Senyera,
dirigint sa ma de mestre l' abandonat timó.

Que mariners no'n falten per-a «fer barca plena»
i anar seguit la ruta d' els Joanes, Jacomart,
de Corella i Ribalta, d' Isabel de Villena,
de Ribera, Llorente, Gasúll, Giner, Llombart

¡LA CRIDA!

Quan la passió, ¡malahída!..., com l' huracá bromia
fent a trècos la vèla, l' històric «Rat-Pennat»
del pál de la barqueta 'sparverat fugia
salvantse, per miracle, sobre un «cantó»... apegát.

Que sens govèrn la barca, sens timó, àncora, vèla,
arpòns, salabre, eixèrcies, fent aigua i mig trencá,
es gavina sens ales, bagell que no fà 'stela,
es lo cós d' una mórtia que sura abandoná.

Adorem, com a un ídol, la «Patria Valenciana» de poncelles vestida; donemli, tots, un bés en s' agarena boca quan dórmi com sultana sobre catifes árabs teixides p' el Progrés.

Estimem a la mare, defenem la pubilla,
«la barca de l' Història» bresol de sons amors;
que més orgull, la mare, tindrà 'l veure a sa filla
anant per lo riu Turia 'l mar dels trovadors.

Si'l hóm, ingrati..., no'stima la honra de sa mare
i desprècia l'heréncia d'honor que li deixá,
es com l'aserp danyívola que desconeix al pare,
es fill bòrt de la «terra», eixe... no's valencià.

¡Soch mariner sens barca!.. ¡Soch trovador sens llira!.
Regina de la Festa: lo meu cór es condól
perque no pót cantarte i t' hermosura 'tmira
i fá porric. «La Crida» «tocant lo caragol».

ENRICH RIBÉS SANGÜESA.

PERA «VEU DE LA PLANA»

Els baluarts de l' idioma

En tot poble, la història del pròpi idioma es la història de sa grandeça. Llixçau les històries de tots els pobles que vullgau, y voréu com la suma exaltació de llurs idiomes correspongueren a d' aquelles èpoques de major capdalonositat y vida, de major civisme y cultura; com sa degradació o sa decadència màxima correspón igualment a d' aquells temps en que els pròpis idiomes se relaixen, o s' abandonen casi per complet en els camps de l' art y de la ciència, substituint-se—contra Natura,—per altres llengües estranyes.

Els pobles, y ab molta més de raó si son com el nostre,—aon ademés de totes les desgracies concurrix la de sa incultura,—no vólen comprender may la fòrça vital que pèrden, incontrastable, natural y científicamente, al abandonar el us intensiu del pròpi idioma. No se 'n adonen may que 'n ell radica tota la dinàmica espiritual de una raça, no vólen comprender may, per sa ignorancia, que abdicar d' ell es pèdre l' ànima... I aixina es creuen tots els enredros dels patrioters y pseudo-internacionalistes—inculs, grollers y miserables,—que viuen de la nostra vida, com les negres bandades de córps viuen de la carn morta.

Ja en nóstre ordre interior, ham de observar que a la decadència actual del nóstre idioma, va paralel·la la degradant decadència que vivim. No hi ha idioma pròpi viu y fort, y no hi ha rés. Lo mateix occurrix en els demés ordres étichs de la vida. No hi ha cap en la casa, no hi ha família; no hi han families, no hi han pòbles; no hi han pòbles, no hi ha Estat o nació, o per lo manco, si la hi ha, es que viu una vida parasitaria y accidental, en greu perill de vindrese 'n al fons. Esta es la reali-

tat ibèrica, y els nacionalistes els únichs que la comprenem. Els demés, inconscientment, llaborem per nostra perdició y nostra ruïna. Per tant, en l'ordre polítich, qui no es huí nacionaliste no debia viure, pero no entrebancar l'acció dels adaptats.

May com ara s'ha pogut dir que no pensa bé qui no pensa con nosaltres. Y no ya en la Ibèria, sino en lo món, si ha de existir la era de pau y de progrés que se desitja, no serà més que quant el nacionalisme s'hatja imposat y purifique a tots els demés en el fóch dels nostres ideals.

Y la Naturaleça diu que aixina ha de ser. Y aixina ho ordena per sa força natural evolutiva.

Per tant, si pera esta evolució la raó primera es l'exercici del pròpi idioma, els valencians debém cuant aváns recuperar els baluarts del nostre.

Els baluarts dels idiomes son els nens y les dònes, els que han d'enendrare les societats futures, els pares y les mares del demà.

Fem que nostres fills y nostres dònes el parlen, y bastirém el més ferm edifici del pervindre.

Chiquets: feu-ho aixina, per l'honor de la raça que 'ns doná la vida...

Dònes: parleu-lo també; per la santa maternitat, raó de tota vida; per el amor més sant que posí en una de vosaltres...

M. FERRANDIS AGULLÓ.

Valencia-Agost-1916.

Guardem el nostre llenguatge. Parlem-lo sempre que 's deu y es pot parlar, y no l'fem malbé a gràcient per semblar mes pulits o mes sabios, com alguns presumits de les ciutats y alguns mestres de fora, o com algun desnaturalitzat.

PRECHS Y PEDRAES

De higiene

Senyors Governador, Alcalde y President de la Junta de Sanitat:

En lo número 15 d'este semanari, 8 joliol 1916, ab tota cortesia demanavem a les Vostres Senyories remediaren la deficencia, que pot donar motiu a lamentables calamitats, del alcantarillat en general, y en particular el perill de les boqueries de desaigüe obertes en los carrers de Castelló netejaes de tart en tart, no evitantse que l'sediment quede allí y que despedixa la materia insopportable olor. Es cuestió esta que no dediem tornar a tocar, perque 'n tots els pobles cults estes deficiencies, si se noten, es prou una vegá. No estaría de mes que, donat la calor que fá, les Vostres senyories posaren remey a este mal.

Y tant mes no estarán de sobra estos precaucions y totes les demés que se prenguen, sabèn les notices que venen de Valencia y l'avis que alguns diaris de la localitat han donat estos dies darrers. Per lo tant invitem a les Vostres senyories que prenguen tota classe de precaucions pera evitar preses y corregudes y el disgust general.

El minúscul «Clamor» del dilluns enrere, soslayant la cuestió primordial del fracàs de la Central elèctrica del municipi, posat de manifest en «La Provincia» y secundà per nosaltres, se'n ix per la tangent, diguent que si no se mos contesta per un altre condúcte, com espere, se vorá en la necessitat de fero per son conter.

Esta es la bendita hora, que la cacaretjà contestació segurament, es trova en camí, o s'ha perdut per algún racó... fosch.

La cuestió es, que lo dit, permaneix al descubert, sens que 'ls que

tenen exticta obligació, aclarixquen l'assunte, y allumenen nostra obcecció, ya que no poden allumener altra cosa...

¡Ah! tenim que senyalarli a «El Clamor», que qui ha trencat lo foch no som nosaltres, sino «La Provincia», y en més claretat...

Fem aquesta observació, per si els ha pasat *desapercibit*, lo crit d'alerta del estimat colega.

Que conste que nosaltres, havem giulát darrere d'aquest. ¿Estem?

Un home sols deu parlar ab impecable seguritat y pura la llengua del seu país.

Eça de Queiroz.

El gran Homer no escrigué en llatí perque era grec; aixi mateix Virgili no escrigué en grec perque era llatí.

Gervantes.

ADMINISTRACIÓ

CORRÉU

G. S.—Valencia.—Rebut el seu trevall. Se publicará el número vinent tal com vosté disija. Mercés.

M. F. Á.—Valencia.—Agrahidissims. Com vorá se publica. Esperem no siga l'ultim.

F. A. V.—Idem.—Per careixer d'interés en la actualitat, sentim no poderlo publicar.

V. T. M.—Artana.—Rebut original. Seguirá lo mes pronte possible.

J. A. P. G.—Valencia.—Vosté no deu estar bò del cap, amich.

Cuidao que desconsolarlo un llibre d' Ansias March y ferli **plorar llàgrimes roïns**.

¡Vosté está arruixat per complet! Nos calfe la pépitòria fent versos; puix son cervell, está propens a metamorfosejarse en un renóch.

Castellón: Imp. J. Barberá

Línea de Vapors

TINTORÉ

BARCELONA

Servici fixo y semanal entre Castelló y Barcelona

PER LO MAGNIFICHE VAPOR

FRANCOLI

Travesia rápida.—Llum elèctrica en tot lo barco.—Telegrafía sens fils.—EXIDES: De Castelló, Diumenge 11 matí.—De Barcelona, Dimarts vesprá. La càrrega s'admet en Barcelona, el dilluns; en Castelló, el dimecres.

Pera informes a Domenech Cert S/A, Plaza de la Paz, 3

CASTELLÓ

Paseig Colón, 11.—BARCELONA

Llibrería Religiosa-Escolar

DE

FRANCESCH S. SOLER

Nou y modern establiment. Material de debuix y escriptori Llibres de texto pera escoles y demés objectes ab la matjor economia posible.

5, Colón, 5

Droguería

LA ARAGONESA

= DE =

• Lluís Gomez Molinos •

64, Colón, 64.—CASTELLÓ

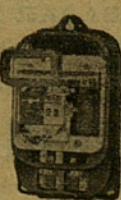
Complet surtit en perfumería del pais y extranjer. Drogues, Colors, Barnisos, Pincells, Articles fotografichs y maquinaries.

Venta exclusiva de Alcohol SOL y Colonia ESA

Lampistería

DE

PERE FECED

Inmens surtit en aparatos pera gabinet, saló y mentjaor

Ventiladors, Planches, Cazos y Contadors elèctrichs

Làmpares de Filament metàllich de 5 a 50 bujies

González Chermá, 78

CASTELLÓ

Eduard Viciana

Confecció de manteletes d'estiu de tots els preus. Gran surtit en adorns pera les mateixes, en túl y pasamaneria.

Esta casa adapta sons patrons al estil de cada poble.

Preus especials pera la reventa.

Caballers y Colón.

VACANT

Panyería y Sastrería

DE

Antoni Soliva

Altes novetats en gèneros pera caballeressibits pera la present temporá.

Confecció esmerá y preus econòmichs

Colón, 11.—Castelló

Diu BUSUTIL

que tots els elegants compren en sa casa. ¿Sabéu per què? perque **BUSUTIL** es el que ven mes barato, te més surtit de modes y se contenta en que el seus compradors estiguin contents encara que pergue.

Moderna y Lujosa Confitería y Pastisseria

DE

Vicènt Blasco

Especialitat en tortaes «Mokas» ramillets y dolços de fruita.

González Chermá, 56

LA PRIMITIVA

Droguería y Comestibles

Gran surtit en Drogues, Perfumería, Broches y Pintures metàl·iques pera fondos de barcos, de la acreditada marca OVELING.

Complet surtit en tot lo ram de Ultramarins.

Cafés tostats diariament.

Vicent Calatayud

Canalejas, 11 --GRAU DE CASTELLÓ

VACANT

TOS... TOS... TOS...

Les PASTILLES MONSERRAT curen tota afecció del sistema respiratori, tos, bronquitis, asma, dengue y catarrus, per crònics que siguuen.

Venta en Farmacés y centres de específichs. En Castelló
FARMACIA DE JOAN A. PASCUAL, San Félix

BAR INGLES

Establimen reformat a la moderna. Servici esmerat. Sopars pera eixides de teatre y cine. Cerveces y eixarops del país y extrangers.

Domingo Montesinos
González Chermá, 42

Casa de SANCHÓ GERAANS

(SUCESORS DE ENRICH TÁRREGA)

Gran surtit en comestibles fins y en tots los géneros concernents al ram de

ULTRAMARINS

Diariament resibim los millors articles indicats pera la present època.

Depositari exclusiu de la Cerveza Petry
36, Plaça de la CONSTITUCIÓ, 36

Sabateria

DE

JAUME GONZALEZ

Calçats de última novetat. Especialitat en el calçat a la mida.

Inmens surtit en calçats de luxe.

20, Ensenyanza 20

"LAS CUATRO ESQUINAS"

Droguería de

JOSEPH ROYO

Perfumería, Drogues, Articles fotografichs.

Automòvils Castellonesos d' Alquiler || Garage: Lluis Vives y E. Viciano

Construcció, alquiler y reparació de BICICLETAS. Automòvils de propietat. Grands facilitats, casilles independents, llavaor y fosos. Stock Michelin.

RUSSELL ECROYD NEILD

Nou y grand taller, Lluis Vives, 12 al 20 y Escultor, Viciano 14 al 26.—**CASTELLÓ**

BAR FORNOS

Café extra, Vermouth Torino, Eixarops, Licores de les millors marques, Cerveces del país y extrangères. Depositari exclusiu del SIDRAL TEIXIDÓ.

Joseph Segarra
G. Chermá, 84 — Castelló

Transports de totes classes

Màquines, calderes, y ferros per tonellaes. Conductora especial y embalaor de mobles.

J. VIDAG Y FIGGS

Pi y Margall, 57 y Obelisco, 8.—Castelló

Les millors
MAQUINES
de
COSIR
son les
máquines
"Pfaff,"
DE

Antoni Mercé
COLÓN, 64

CASTELLO

BASAR DE FERRETERÍA Y QUINCALLA

Especialitat en objectes pera regals y de peixca.

Lo millor surtit en palmitos pera la pressent època.

Emili Martí.—Colón, 27

